

dom, ikke maa være karrige, men bør dele ud til de fattige med en gavmild Haand. Men det falder dem ikke ind at tale om Fattigdom som noget, der muligvis kunde afskaffes; en saa ugudeligt Tale tager en Præst ikke i sin Mund. De fattige har ingen *Ret* til at kræve bedre Tilstande; thi »Gud er den, som gør fattig og gør rig« (hvilket efter Præstens Udlægelse jo maa forklares saaledes, at det er Gud, der er Skyld i, at Skarer af Mennesker sulte og fryse ihjel, at andre henslæbe deres Liv med det strængeste helseødelæggende Arbejde for at fortjene lidt Brød, medens et Mindretal, uden af udrette nyttigt Arbejde, vælter sig i Rigdomsdynger og ikke ved, til hvilke Fornøjelser de skal kaste deres Penge ud), og derfor maa de ikke knurre, ikke paaberaabe sig deres Ret, men være taalmodig og glæde sig over de Naadsens Gaver, der maatte tilflyde dem fra barmhjærtige Brødre og Søstre. Og videre køre de op med fordrejede Talemaader om Rigdommens Fristelse og Fattigdommens Velsignelse (hvilken Velsignelse man imidlertid aldrig ser en Præst eftertrægte, men det maa vel være for ikke at tage den fra andre, altsaa af den rene Kærlighed). Men frem for alt glemme de ikke at advare de fattige Arbejdere mod dem, der virke for, at Adgangen til Livets Goder kan blive ens for alle. Theologerne ved altid paa en Prik, hvad der er Gud velbehageligt eller ikke, og derfor ved de ogsaa, at de Mennesker, der vil afskaffe Nød og Fattigdom, er ubehagelige for Gud og hans Riges Fremgang (o, Rigdoms Dyb af Kundskab!). Og saa skælde de dem ud for falske Profeter og Ulve i Faareklæder — det gør kristne Præster, og de skamme sig ikke, de rødme ikke op over Præstekraven. Nej, de tordne løs mod alt, som smager af Socialisme eller nærmer sig *Henry Georges* Ideer.

Mon ikke alle, der virkelig vil Frihed og Fremskridt, snart kan faa nok af Statskirkenes Præsteskab? Mon ikke Folks Øjne kan aabnes for, hvilken ubodelig Skade disse autoriserede Kristendomsforkyndere volder ved, hvor det er muligt, at kue enhver Spire, der giver Antydning af nyt Liv? — Husk paa, at det er dem, der endog i *Kristendommens Navn* — brugende den Avtoritet, de endnu har tilbage — sætter sig imod de største og menneskekærligste Love, hvilke de som kristne Præster netop burde tage op og sætte tydelig og klart paa deres Fane.

Det er dog heller ikke nu som i gamle Dage, at Folk ryster ved Synet af en Præst; han iagttages nu af mange med temmelig stor Sindsro; man husker paa, at fordi han er examineret i Gudsvidenskab og har faaet en lang, sort Kjole, er han dog kun et Menneske, ikke en Smule mere.

Ja, der maa virkelig brydes over tvært, og ingen, der vil frem, maa lade sig binde af Statskristendom-

mens Forkyndere. Præsterne — og med dem mange andre — stritter imod det bedste, de evner, der, hvor Begyndelsernes Flok samler sig om en Sag, der ikke falder sammen med deres Theologi. — Det vil dog i Længden ikke lykkes dem at dæmme for Strømmen. Naar Hjertet hos alle frihedselskende Mænd og Kvinder slaar varmt for Frihed og Ret, for Menneskehedens store Sag, naar det bliver klart for dem, at de har et Kald at røgte, en Opgave at løse, saa vil — til Trods for Præster, Dogmatik og Reaktion — de ny, fremadstræbende Tanker bane sig Vej uden at standse; der vil lyde Raab om Fred og Retfærdighed, et Raab, som tilslut maa høres.

»Det voxe vil til Storm, førend nogen det ved af,
med Torden i sin Stemme over endeløst Hav.
Et Folk, som føler Kaldet, er Jordens største Kraft,
for den maa al Ting falde, der staa højt eller lavt.«

Om Menneskelegemet og dets Krav.

Af

A. Kr. Dolleris.

IX.

I sidste Artikel blev omtalt, paa hvilke Maader Stueluften fordærvs, i nærværende begynde vi derfor med at omtale

Følgerne af uren Luft. Er der mange Mennesker samlet i en tæt, lun Stue en Vinteraften, saa kommer der en Tid, da en uimodstaaelig Døsighed og Dvaskhed griber en: Hovedet bliver tungt, Øjet mat, Livligheden er borte, og et underligt Tryk hviler paa en. Lysene er undergIVEN samme Lov; de er ogsaa ved at slumre ind. Lukkes Døre eller Vinduer op, kommer der nyt Liv, ogsaa i Lysene. — Men en saadan Virkning af daarlig Luft er bare forbigaaende. Værre er Forholdene, hvor mange Mennesker tilbringe en stor Del af deres Liv i en saadan uren Atmosfære. Fattige Folk i Byerne kan paa en Maade siges at være nødt til det; thi uheldige og uretfærdige Samfundsforhold gør, at de kun har Raad til at bo i de daarlige Lejligheder i de triste, skumle og snævre Gader, hvor Luften snart er værre ude end inde. Men ikke saaledes paa Landet, der omsuses alle ligelig af den friske Luft. Og dog er det ofte mange Gange der, at man finder ikke blot fattige, men ogsaa mere velhavende Folk sidde i en Atmosfære, som næsten tvinger en til at vende om, naar man kommer fra den friske Luft. Det hedder ganske vist, at der ikke lukkes op for at spare paa Brændselet; men at spare paa Brændselet paa Sundhedens Bekostning, er at spare paa Skillingen o. s. v. — Kommer nu dertil, at mange fattige kun har en Stue, som baade er Sovekammer, Spise- og Dagligstue for ikke saa faa Individer, saa bliver Forholdene ikke bedre. — Følgerne af dagligt Ophold i et saadant Rum med kun tilfæl-